

Čo je besnota?

- Vírus besnoty, spolu s európskym netopierimi lyssavírusmi 1 a 2, patrí k rodu Lyssavirus, čeľade Rhabdoviridae.
- Besnota je smrteľnou zoonózou a čo sa týka prenosu choroby na ľudí, mačky sú v niektorých európskych krajinách považované za vysoko rizikové druhy.
- Besnota sa s malými výnimkami vyskytuje na celom svete. Vo veľkých európskych oblastiach sa v súčasnosti besnota nevyskytuje, a to vďaka programom vakcinácie voľne žijúcich zvierat.
- Líška hrdzavá sa v Európe považuje za hlavný zdroj nákazy.
- Väčšina prípadov ochorenia v západnej Európe bola viazaná na nelegálne dovezené nakazené domáce zvieratá z endemických oblastí besnoty v Afrike.
- Vírus sa ľahko inaktivuje dezinfekčnými prípravkami vo forme čistiacich prostriedkov.

Infekcia

- Jediným zdrojom nákazy sú zvieratá infikované besnotou.
- Vírus sa vylučuje slinami niekoľko dní pred pozorovaním klinických príznakov.
- Priemerná inkubačná doba sú dva mesiace, ale táto doba sa môže meniť a môže trvať 2 týždne až niekoľko mesiacov, v závislosti od miesta vniknutia infekcie (uhryznutie, poškrabanie). Čím väčšia je vzdialenosť medzi miestom vniknutia infekcie a centrálnou nervovou sústavou, tým dlhšia je inkubačná doba; čím je väčšia hustota nervov v mieste vniknutia infekcie, tým kratšia je inkubačná doba.
- Aj keď mačky môžu byť infikované netopiermi (vírusom besnoty alebo inými lyssavírusmi), riziko je nízke.

Klinické príznaky

- Akékoľvek nevysvetliteľné správanie alebo náhle zmeny v správaní zvieratá treba považovať za podozrivé.

- Choroba sa prejavuje v zúrivej alebo v tichej forme. U približne 90 % mačiek nakazených besnotou sa prejavuje zúrivá forma.
- Vzhľadom na encefalitídu sa prejavuje postihnutie lebečných nervov a ovplyvnenie predného mozgu: neprítomné/oslabené reflexy očných viečok, rohovky a zrenice, strabizmus, poklesnutá čeľusť, slinenie, kŕče, záškľby, chvenie, strata orientácie, bezcieľne chodenie, prehnané emotívne reakcie (podráždenosť, zlosť, strach, fotofóbia), ako aj ataxia a paralýza, po ktorých nasleduje kóma a smrť následkom zastavenia dýchania.
- Mačky často umierajú po klinickom priebehu po 3 – 4 dňoch.

Diagnóza

- Definitívna diagnóza besnoty sa získava laboratórnym vyšetrením post-mortem, najlepšie z mozgového tkaniva.
- V prípade podozrenia nákazy treba mačku izolovať a poradiť sa s veterinárnym lekárom.
- Pri post-vakcinálnych kontrolách sa niekedy používajú sérologické testy, predovšetkým v rámci medzinárodných ciest.

Čím sa riadiť pri výskyte ochorenia

- Vakcinácia zvierat po expozícii závisí od vnútroštátnych zdravotníckych predpisov a v mnohých krajinách je zakázaná.
- V záujme ochrany verejného zdravia sa o liečbe mačky nakazenej besnotou neuvažuje.
- V endemických oblastiach besnoty treba k túlavým mačkám pristupovať opatrne; dotýkanie sa a starostlivosť o zachránené zvieratá by mali byť považované za nebezpečné, aj keď sa zvieratá zdajú byť zdravé.

Očkování

- Mačky sú očkované proti besnote väčšinou inaktivovanými, adjuvanými vakcínami; jediná vakcinácia vyvoláva dlhodobú imunitu.
- Reakcia mačiek je lepšia ako u psov, u >97 % sa vyvinú protilátky s hladinou $\geq 0,5$ IU/ml po prvej vakcinácii, čo predstavuje hodnotu korelujúcu s ochranou.
- Mačiatka by mali byť očkované vo veku 12 až 16 týždňov a opätovne zaočkované po jednom roku.
- Niektoré vakcíny chránia proti virulentnému vírusu besnoty počas 3 rokov alebo aj dlhšie, ale vnútroštátne alebo miestne predpisy môžu vyžadovať ročné posilňujúce dávky.

© Snímku poskytla ERZ/AFSSA Nancy, Francúzsko.

- Akékoľvek prejavy agresívneho správania u mačiek by mali viesť k podozreniu na besnotu.

Snímku poskytla ERZ/AFSSA Nancy, Francúzsko

- Rozdiel v priemere zreníc u mačky postihnutej besnotou.

Snímku poskytol Artur Borkowski, Varšavská univerzita

- V poslednom štádiu besnoty dochádza k paralyzovaniu lebečných nervov (pozoruje sa rozdiel v priemere zreníc).

Snímku poskytla Malene Thyssen/Wikimedia

- Líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*) je hlavným zdrojom nákazy besnoty v Európe

© Meriel

- Paralyza faciálnych nervov v konečnom štádiu besnoty.